

GENEALOGISCH TIJDSCHRIFT

NGV AFDELING BETUWE

AQUA VITAE

2010, 13e jaargang nr. 1

INHOUDSOPGAVE

Colofon	2
Van de voorzitter	3
Lezingenprogramma voorjaar 2010 afdeling Betuwe	4
Oproep: maak een profiel op de NGV-site	5
Bibliotheek: stand van zaken, <i>P.C. van Maanen</i>	6
Genealogie Van Kuijl, <i>G. van Ton</i>	9
Kennismaken met ....., <i>M. van Beek-Montens</i>	16
Bijdrage tot de geschiedenis van boerderij "t Klaphek" te Randwijk, <i>W. van de Westeringh</i>	18
Nicolaas van Haeften, handelaar in waardepapieren, <i>P. Welling</i>	22

Omslag: Boerderij "t Klaphek".

*Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is niet toegestaan.
De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteur.*

Losse tijdschriften: € 1,20 per stuk.

NGV AFDELING BETUWE

Colofon

Zie afdelingswebsite: <http://betuwe.ngv.nl>

Van de voorzitter

Al schrijvende zie ik het einde van het jaar 2009 naderen. Voor velen betekent dit een periode van rust. Ik hoop, dat u inmiddels daarvan heeft genoten, hetzij in familieverband, hetzij in de vorm van genealogisch onderzoek. Mocht het laatste het geval zijn, dan hoor ik graag bij een komende ontmoeting of het, om in de terminologie van dit jaargetijde te blijven, vuurwerk heeft opgeleverd.

Terugkijkend op het afgelopen najaar heeft uw Afdelingsbestuur vastgesteld, dat de lezingen in de smaak zijn gevallen. Het programma voor de komende maanden zal u vermoedelijk weer een aantal genoeglijke avonden bezorgen. Het heeft betrekking op een mix van uiteenlopende aspecten waarmee een genealoog te maken kan krijgen. Daarbij zit een kennismaking met een collega-vereniging, de HCC. Wellicht komt hieruit nog iets moois voort.

Eind november heb ik voor het eerst een Algemene Ledenvergadering van de NGV meegemaakt. Deze begon met een informeel gedeelte van 11.30-13.30 uur, waarin ik met een flink aantal mensen kennis heb gemaakt die ik alleen van papier kende. Zoiets enthousiasmeert.

Van het formele middagedeelte is bij mij vooral het beeld bijgebleven van vier goedwillende hoofdbestuursleden die het behoorlijk voor de kiezen kregen, maar gelukkig wel tegen een stootje konden. Het was goed, dat aan het einde van de middag het Hoofdbestuur werd uitgebreid met twee nieuwe leden, waardoor de vele taken en verantwoordelijkheden beter verdeeld kunnen worden. Verschillende hoofdbestuursleden hebben namelijk ook nog een gewone baan.

Een belangrijk agendapunt was de opheffing van de afdeling Computergenealogie. Het Hoofdbestuur werd erop gewezen, dat de gevolgde aanpak zich slecht zou verhouden met de statuten. Anderzijds was er luid applaus voor het eindresultaat. Hierin zat de wens opgesloten om het boek te sluiten. Het nieuwe hoofdbestuurslid Jan Netelbeek lichtte toe op welke wijze de activiteiten van de voormalige afdeling Computergenealogie nu worden voortgezet. Deze presentatie viel in goede aarde.

Ook de discussienota van de Denktank kwam aan de orde. Enkele ideeën bleken ten onrechte al een eigen leven te hebben gekregen en voor onrust te hebben gezorgd. Zij waren slechts bedoeld voor het op gang brengen van de discussie. Op voorstel van de Algemene Ledenvergadering worden alle afdelingen in de gelegenheid gesteld om op de discussienota te reageren. Hiervoor heeft het Hoofdbestuur inmiddels een format aangereikt. Uw Afdelingsbestuur gaat hiermede aan de slag. Mocht u ideeën hebben over de toekomst van de NGV, laat dit dan op de bijeenkomsten van januari en februari aan uw afdelingsbestuurders weten. In het voorjaar zal het Hoofdbestuur met

een standpunt komen.

Ook de Begroting voor 2010 maakte een discussie los. Verschillende afdelingen gaven aan, dat zonder overleg op hun afdelingsbegroting was gekort en dat zij zich onderbedeeld voelden. Het Hoofdbestuur zal alsnog met deze afdelingen overleggen. Verder is duidelijk geworden, dat voor 2011 een hogere contributie in aantocht is.

Het moge duidelijk zijn, dat de NGV aan haar toekomst werkt. Afsluitend wil ik daaraan de wens koppelen, dat de NGV in 2010 een perspectievolle koers weet te vinden en dat het u in 2010 in alle opzichten goed zal gaan.

Peter van Boheemen
Voorzitter

Lezingenprogramma voorjaar 2010 afdeling Betuwe

De lezingen vinden plaats op de *derde* dinsdag van de maand in het streekmuseum bij de Waterpoort te Tiel, adres Plein nr. 46-48. Aanvang van de lezingen is zoals gebruikelijk om 20.00 uur.

19 januari ***Het Kadaster, geschiedenis van een gegevensbank van grond en eigenaren, door de heer Z. Klaasse.***

Deze gaat ook in op de voorgeschiedenis van het kadaster, zoals de 15e eeuwse verpondingsregisters, de kohieren onder Karel V, de Franse tijd en daarna het Kadaster. Zijn lezing wordt verluchtigd met gekleurde beelden. Bovendien brengt hij info materiaal mee t.b.v de bezoekers.

16 februari ***Voorbij de DTB naar de Middeleeuwen, door de heer Ir. R. A. J. Dix***

Als men bij de zoektocht naar voorouders tot voorbij 1650 gevorderd is, doemt de vraag op: is dit (voorlopig) het eindpunt, zoek ik het verder in de breedte of ga ik door naar de Middeleeuwen. Dat laatste lijkt aantrekkelijk vanwege de veelheid aan publicaties met lijnen naar Karel de Grote en andere historische figuren, maar het zelf onderzoek doen lijkt voor velen geen optie vanwege de te verwachten moeilijkheidsgraad. Natuurlijk is het zo dat het lezen en interpreteren van middeleeuwse oorkonden een vak van specialisten is, maar er liggen beslist wel mogelijkheden voor genealogen om met enige oefening in oud schrift eigen onderzoek voort te zetten naar

de periode 1400/50-1600. Spreker gaat in op de kansen die er liggen, de bronnen en de valkuilen. Wat bijvoorbeeld te doen als bronnen elkaar tegenspreken, hoe betrouwbaar zijn gedrukte bronnen, de betekenis van het notenapparaat, etc. Ook wordt een schets gegeven van de historische bevolkingsomvang, onderlinge verwantschappen die resulteren in veelvuldige kwartierherhalingen, migratiestromen en de betekenis van 'uitval' als gevolg van epidemieën, kloosterleven en huwelijkspolitiek voor DNA. Kortom een breed scala van onderwerpen voor een goed begrip om de stap naar de middeleeuwen te maken.

16 maart ***Internet en Genealogie, door de heer C. Heystek, voorzitter van de HCC genealogie gebruikersgroep.***

Aan de hand van internet (live tijdens de lezing) gaat hij in op een aantal websites, portals, discussiegroepen e.d. Hij brengt handouts mee met webadressen e.d.

20 april ***Algemene Ledenvergadering Afdeling Betuwe.***

Voorafgaand aan de ledenvergadering is er een een gedachtenwisseling met de dan in Tiel aanwezige (hoofd)redactie van Gens Nostra over inhoud en toekomst van Gens Nostra.

Oproep: maak een profiel op de NGV-site.

Op de algemene site van de NGV (www.ngv.nl) kunt u een zogenaamd profiel van uzelf aanmaken. Hierdoor kunt u onder andere:

- De indexen van de bronnen van het verenigingscentrum raadplegen.
- Prikbordmeldingen maken en op andere meldingen reageren.
- Makkelijk contact opnemen met andere leden via hun profielen.
- Als u uw profiel vult met gegevens over uw onderzoek, e-mail van andere onderzoekers krijgen, zonder dat uw e-mailadres bekend te maken.
- Nieuwsbrieven ontvangen.
- E-mail berichten voor bepaalde doelgroepen ontvangen.

Vooraf dit laatste is handig. Hierdoor hoeft de afdelingssecretaris niet zelf een e-mailbestand (dat snel veroudert) bij te houden. Maar gebruik maken van de gegevens uit de profielen. Het ligt in de bedoeling om binnenkort de e-mail van de secretaris op deze manier te gaan versturen. **Om deze dus niet te missen, hierbij het verzoek om een profiel aan te maken.**

Bibliotheek: stand van zaken

P.C. van Maanen

Het gaat goed met de bibliotheek. De aanvankelijk lange lijst van vermiste boeken is danig geslonken en er worden nieuwe boeken aan toegevoegd.

Terug van weggeweest

Dankzij een gift van de Historische Kring Kesteren en Omgeving konden de volgende boeken weer aan de collectie worden toegevoegd:

73	Transcriptie van de verponding van Hien en Dodewaard. Opgesteld in 1650
77	Het familiegeld van de Nederbetuwe uit de periode van 1696 tot 1703
101	Vrijw. Rechtspraak Hien en Dodewaard. O.R.A. Nederbetuwe (1660-1740)
164	Zeshonderdvijftig jaar Neder-Betuwe
168	Kruiend door de Betuwe
446	De Betuwnaars

Aanwisten

Bijzondere aandacht verdient de transcriptie van een schattingslijst uit 1434, welke naamlijsten bevat van bewoners van o.a. dorpen in de Betuwe.

34	Schatting van de Bommelerwaard en de Tielerwaard van 1434	D.G. van Maren
	<i>Transcriptie van Hertogelijk Archief toegang 0001, inv. nr. 685</i>	
544	Kasteel Waardenburg. Weerbaar en veelzijdig	
	<i>Fraai geïllustreerd boek over de geschiedenis en restauratie van kasteel Waardenburg</i>	
545	Oude kaarten van Tiel en omgeving. 16e-20e eeuw	
	<i>CD met viewer, alleen Windows</i>	
554	De ware kijk op... (Deel 1. Noyon, het land van Béthune en Frisia)	Albert Delahaye
555	Van Dam, een Betuws geslacht uit Het Land van Maas en Waal	J.R. Schotanus
556	Culemborg op CD (zelf gebrand). Bevat o.a. Inventaris Oud-archief Culemborg, foto's	

Tevens is er een groot aantal publicaties aangeschaft van de Osenvorenreeks van de Historische Kring Kesteren en Omgeving. Het betreft vrijwel allemaal transcripties van oud-rechterlijke archieven. De lijst is te lang om hier op te sommen, zie de website.

Ontbrekende boeken

De resterende lijst van vermiste boeken is verder ingekort, omdat een aantal ontbrekende transcripties vrij te downloaden is via www.hogenda.nl. Het is niet de moeite om deze uit te printen, noch zinvol om deze als vermist op te nemen. Het betreft de nrs. 16, 17, 117, 130, 132.

Resumerend: de volgende 14 publicaties worden nog vermist:

15	Waardenburg; dopen 1810-1885	
31	Tricht; kerk-rekening 1569-1717	
100	Herwijnen; dopen Geref.; transcr., 1836-1879	R.C. Mulder
161	Verslag der Dijkbreuken en Overstromingen langs de Rivieren dl. 1 1809	
162	Verslag der Dijkbreuken en Overstromingen langs de Rivieren dl. 2 1809	
173	Overzicht leverbare bronbewerkingen NGV	
191	Kwartierstatenboek XIV Gen. Ver. Prom. Techn. Univ. Delft	
201	Genealogisch onderzoek, handleiding	J.C. Okkema, 1985
214	Rekening en verantwoording der Liefdegiften	
222	Leur, droevig lot buurmr. Jan W. Greven	H. van Heiningen
282	Ranshuysen, genealogie, 1990	P.W.F. Ranshuysen
330	Familieboek, van idee tot realiteit, 1989	S Elenbaas
335	Betuwe (West), naamlijst achternaam+woonplaats	M.J. IJerman, 1990
387	Kwartierstatenboek Prometheus dl. 13	T.H. Delft, 1996

Het vernieuwde overzicht van de collectie van de bibliotheek kunt u vinden op <http://betuwe.ngv.nl>.

Periodieken: inventaris en oproep

Tevens is begonnen met nadere inventarisatie van de periodieken. Er bleek een groot verschil te bestaan tussen de oude lijsten en de werkelijkheid. Een herziene lijst kunt u vinden onderaan de online lijst, nr. 1000 en verder.

Ter completering van de verzameling periodieken ben ik op zoek naar:

- De Nederlandsche Leeuw: jaargang 1989, de inhoud/index van 1996 (kopieëen ook welkom), en alles na 1996.
- Vereniging Gelre. Bijdragen en Mededelingen: alles na 1996
- Gen. tijdschrift voor Midden- en West-Noord-Brabant en de Bommelerwaard: alles na 2004.
- Tussen de Voorn en Loevestein: vrijwel alles na nr. 116 (aug. 2002).
- Nieuwsbrief Historische Kring Kesteren en Omstreken: alles na april 2007.
- De Drie Steden. Reg. Hist. Tijdschrift voor het Rivierenland: alles na 2005.

Online beschikbaarheid

Zoals al eerder vermeld, zijn veel bronbewerkingen beschikbaar gekomen via de website www.hogenda.nl. Onlangs is een nieuw menu-item toegevoegd: Leenkamers.

Oproep

Indien u een boek of periodiek heeft dat u zou willen doneren dan is dat uiteraard zeer welkom.

Tevens wordt gezocht naar meer digitale bronbewerkingen om deze te kunnen plaatsen op Hogenda. Indien u deze heeft of weet hoe deze te verkrijgen zijn, stuur dan een e-mail naar betuwe@genweb.nl.

Lenen

Om een boek te lenen kunt u een e-mail versturen naar betuwe@genweb.nl, of bellen naar 0418-651950.

*Peter van Maanen
Gasthuisstraat 12
Waardenburg*

Genealogie Van Kuijl.

G. van Ton

- I. Egbert.
Kinderen:
1. Hendrick, volgt IIa.
  2. Lucas Eghberts, jongeman van Ruijnen, tr. Ruinen (provincie Drenthe) 12-12-1694 Gretien Frens, jongedochter van Ruinen
Opmerkingen: Lucas kan worden aangemerkt als broer van Hendrick, omdat bij de doop van diens dochter Annatijn als getuige optreedt Annatijn Frens, waarschijnlijk een zuster van de vrouw van Lucas. Mogelijk was de achternaam van deze familie in Ruinen "Coeling"; deze naam komt daar voor. In Holland werd deze naam verbasterd tot of uitgesproken als Kuijling, en dit werd vervolgens "van Kuijl". De naam Coeling staat in verband met het "Kulingheguet" vroegste vermelding 1431 in het buurtschap Echten onder Ruinen.
- IIa. Hendrick Egbers(s)je Kuijling, won. Delfshaven, begraven Delfshaven 22-8-1703, meester smit. Heijndrick Egbertsz van Ruijne, jongeman uit Ruinen, wonend Schrienwerkerssteeg te Rotterdam, ondertrouwt/trouwt Rotterdam (Hervormde kerk) 4-5/20-4-1692 Maria Jans Naerling (Maarling, Maerlingh), jongedochter uit Rotterdam, wonend Oppert te Rotterdam. Maritje Janse, wed. Hendrick Egberse otr. (2) Delfshaven 15-8-1704 Frederick Pieterse van Elst. Maria Maarling (huisvrouw Frederik van der Elst) begraven Delfshaven 21-5-1728 (binnen de kerk 10-0-0 gulden; voor het luiden 3-8-0 gulden).
Notariële akte 23-6-1703¹⁾: Inventaris van nagelaten boedel van Engeltje Huyge, die was gehuwd met Pieter Ariense Visscher. Lasten aan o.m. Hendrick Egberse, smit.
Notariële akte 19-8-1703²⁾: Testament Hendrick Egbersse Huyling, meester smit, en zijn vrouw Maritie Jans Maarling benoemen elkaar tot universeel erfgenaam. NB: Hendrick tekent als als Hendrick Egbeerts Huyele.
(Opmerking: Huyling is transscriptiefout, dit moet zijn Kuyling en hij zal getekend hebben als Kuyle).
Notariële akte 5-2-1694³⁾: Inventaris van de boedel van Leendert Arentse den Breems, gehuwd geweest met Annetje Cornelisdr Bogaert; o.m. lasten aan Hendrick Egberse van Ruynen.
Kinderen:
1. Annatijn, gedoopt Rotterdam (Herv.) 8-2-1693, ouders: Heijndrick Egberts en Martijntie Jans, get: Annatijn Frens.
Anna van Kuijl, jongedochter, wonend Delfshaven ondertrouwt (Herv.) Delfshaven 29-6-1727 Jan Bos, jongeman, wonend Delfshaven. Anna van

- de Kuijl, weduwe van Jan Bos wordt begraven Delfshaven 17-8-1730 (met haar kind in de arm; eigen graf; kerkrecht 10.1.0 gld; voor het luiden 3.8.0 gld.).
2. Johannes, ged. Delfshaven 17-10-1694, ouders: Hendrik Egberts en Marijtje Jans, getuigen: Neeltje Jans en Marijtje Everts.
  3. Johannes, ged. Delfshaven 10-6-1696, ouders: Hendrik Egberts en Marijtje Jans, getuigen: Gerritje Jans en Neeltje Jans, volgt IIIa.
  4. Egbert, ged. Delfshaven 6-4-1698, ouders: Hendrik Egberts en Marijtje Jans, getuigen: Neeltje Jans, Jan Jacobse Boogaart en M. Everts, volgt IIIb.
  5. Frans, ged. Delfshaven 8-1-1702, ouders: Hendrik Egberts en Marijtje Jans, getuigen: Danis van der Ligt en Neeltje Jans. Op 17-3-1703 wordt te Delfshaven een kind begraven van Hendrick Egberse; dit is waarschijnlijk Frans.
  6. Heindrik, ged. Delfshaven 2-12-1703, ouders: Heindrik Egbertse en Marijtje Jans, getuigen: Daniel van der Ligt en Neeltje Jans.
- IIIa. Jan van Kuijl (van Kuil, van Cuijl), ged. Delfshaven 10-6-1696, meester smid, tr. (1) Vlaardingen 19-3-1724, j.m. won. alhier, Katrina Manneken, j.d. won alhier; tr. (2) Vlaardingen (wednr. van Catharina Manneke, won. alhier) 25-4-1728 Pieternelletje (Pieternella) van der Poth, j.d. won. Vlaardingen; tr. (3) Vlaardingen (wednr. van Pieternelletje van der Poth) 9-8-1749 Lijdia Bergakker, j.d. won. Vlaardingen.
- Opmerking: De families Van der Poth en Manneke waren verwant aan elkaar. Op 30-4-1719 trouwen te Vlaardingen Jacob Jillsiz Manneke, jongeman, en Ermtje van der Pot, beiden wonend in Vlaardingen.
- Jan van der Kuijl koopt 18-3-1723 huis met erf, smidswinkel en gereedschap, aan de oostzijde Hoogstraat.
  - Jan van Kuijl koopt 20-5-1730 van Neeltje Dijcxhoorn (weduwe Cornelis Jongknecht) een huis met erf aan de westzijde Hoofdkade voor f. 2525.
  - Jan van Kuijl, mr. smid, verkoopt 19-10-1730 aan dr. Arnoldus van Convent, regerend burgemeester, een huis met erf aan de oostzijde Hoogstraat voor f. 2450 (Jan van Kuijl woonde daar al op 17-11-1725).
  - Jan van Kuijl, koopman, reder, koopt 24-10-1754 van Johanna de Roos 1/34 part in het oude taanhuis (gelegen aan de zuidzijde havenplaats) voor f. 450.
  - In het gemeente-archief te Vlaardingen bleek Jan van Kuijl te worden vermeld als reder van 1732-1757.
- Dopen van kinderen uit eerste en tweede huwelijk werden niet gevonden in Vlaardingen.
- Kinderen uit derde huwelijk:
1. Maria, ged. Vlaardingen 17-9-1749 (getuige Sara van der Kaag); N.B. vergelijk huwelijksdatum.
  2. Anna, ged. Vlaardingen 7-3-1751 (getuige Lidia van Kuil).

3. Hendrik, ged. Vlaardingen 6-9-1752 (getuige Lidia van Kuil), volgt IV.
  4. Lidia, ged. Vlaardingen 20-2-1754 (getuige Neeltje van der Werf).
  5. Jan, ged. Vlaardingen 6-6-1755 (getuige Neeltje van der Werf).
- IIIb. Egbert van der Kuijl (van Kuijl), ged. Delfshaven 6-4-1698, onder/trouwt Delfshaven 8/22-5-1729 Sara van der Kaag (opmerking: 6 gld., ieder 3 gld.). Egbert van de Kuijl wordt begraven Delfshaven 12-5-1732 (opmerking: binnen de kerk 10.0.0 gld.; voor het luiden 3.8.0. gld.)
- Sara van der Kaag, weduwe van Egbert van der Kuijl, wonend te Delfshaven, trouwt (2) Delfshaven 29-6-1738 Arij van der Laan, wonend te Delfshaven. Een attestatie of verklaring dd. 22-10-1721⁴: Jan de Vos, verver alhier, en Gerrit van Hees, wonend te Leijden, verklaren op verzoek van mr. Gasper van Kintschot, raat en vroetschap en hoofft-officier der stad Delff, het volgende. Jan de Vos heeft gezien dat
- Egbert van Kuijl, wonend alhier, met Pieter N.N., knecht van Heijnd. Komans, op 22 oktober jl. een verschil van mening heeft. Pieter N.N. vist met netten in een bootje in de Schie bij het huis van Egbert van Kuijl, hij brengt zijn vistuig naar de kant, ze krijgen ruzie. Egbert slaat Pieter in het gezicht en duwt hem in het water. Gerrit van Hees verklaart dat Egbert met het bootje van Pieter heeft gevestigd, zijn vistuig naar huis heeft gebracht terwijl Pieter naar het bootje van van Kuijl is gezwommen.
- Kinderen:
1. Heijndrik Egbert van Kuijl, doop Delfshaven 16-8-1730, getuigen zijn Johannes van Kuijl, Pieternella van de Pot en Lijdia van Emmerik.
  2. Lidia Egbert van Kuil, doop Delfshaven 9-9-1731, getuigen zijn Jakob van der Kaag, Lidia van Emmerik, Andries Wend en Cornelia van Emmerik.
- Lijdia van Kuijl, jongedochter, wonend Delfshaven, onder/trouwt Delfshaven 9/23-8-1750 Hendrik van den Berg, weduwnaar van Agata Pannevis, wonend te Vlaardingen (opmerking: voor de bruid 3 gld.). Bij de doop (Delfshaven 8-2-1767) van Sara Nicolaas van der Laan, dochter van Nicolaas van der Laan en Maria Bagijn zijn getuigen: Sara van der Kaag, Lijdia van Kuijl en Hendrik van den Berg.
- Lijdia en Hendrik hebben kinderen:
- Cornelia, doop Delfshaven 31-10-1762, getuigen zijn Gerrit de Vries, Sara van der Kaag en Johanna de Vries.
  - Cornelia, doop Delfshaven 30-6-1765, getuigen zijn Gerrit de Vries, Sara van der Kaag en Johanna de Vries.
  - Hendrik, doop Delfshaven 4-12-1768, getuigen zijn Sara van der Kaag, Maria Bagijn en Nicolaus van der Laan.
- IV. Hendrik van Kuijl, gedoopt Vlaardingen 6-9-1752, overl. Zaltbommel 14-11-1820 (aangifte overlijden te Herwijnen 28-12-1820; in de overlidensakte

wordt zijn moeder Lijdia van Rossum genoemd), trouwt Herwijnen (jongeman van Vlaardingen) 8-11-1778 Cornelia Kaldenberg (van Caldenbergh), ged. Herwijnen 3-8-1755, jongedochter geboren Herwijnen, beiden woonachtig Herwijnen, dr. van Mathias Caldenborgh en Peterke de Joode.

Kinderen:

1. Lidia, geboren Herwijnen 4-4-1779, ged. Herwijnen 4-4-1779.
2. Pieterrella (Petronella), geboren Herwijnen 25-12-1781, overl. Waardenburg 29-6-1867, werkvrouw, trouwt (1) Waardenburg 26-3-1803 Leendert van der Markt, ged. Waardenburg 19-6-1746, overl. Waardenburg 27-3-1823, zn. van Teunis Peters van de Markt en Jantje Koedam. Leendert was eerder getrouwd Waardenburg 30-6-1775 met Neeltje den Drijver, ged. Waardenburg 25-2-1753, overl. voor 1803, dr. van Willem Jansen den Drijver en Anneke van Groeninge. Pieterrella trouwt (2) Waardenburg 25-6-1827 Martinus van Bommel, geboren Opijnen 7-1-1788, gedoopt Opijnen 13-1-1788, overl. Waardenburg 27-8-1831, landbouwer, zoon van Hendrik van Bommel, landbouwer, en Maria van Oosterwijk.
3. Maria, geb. Herwijnen 15-3-1784, ged. Herwijnen 4-4-1784.
4. Matthijs, geb. Herwijnen 6-12-1786, ged. Herwijnen 100-12-11786, jong overl. (voor november 1791).
5. Jan, geboren Herwijnen 29-3-1789, ged. Herwijnen 5-4-1789, volgt Va.
6. Mathijs, geb. Herwijnen 31-10-1791, ged. Herwijnen 6-11-1791, volgt Vb.
7. Anna, geb. Herwijnen 23-1-1796, ged. Herwijnen 31-1-1796.

Va. Jan van Kuijl (Verkuijl), geboren Herwijnen 29-3-1789, gedoopt Herwijnen 5-4-1789, overleden Waardenburg (Neerijnen) 25-8-1847, arbeider, kannonier, trouwt Zaltbommel 5-2-1818 Maria (Mieke) de Keijzer (de Kijzer), geboren Neerijnen 16-3-1791, overl. na 1861, dienstmeid, baker en werkvrouw, dochter van Huibert de Keijzer en Jenneke van de Vijver.

Kinderen:

1. Jenneke, geboren Opijnen 16-5-1818, ged. Opijnen 14-6-1818, dienstbode, dienstmeid, trouwt (1) Waardenburg 17-1-1840 Wijbrand Donker, geboren Neerijnen ca. 1819, arbeider, zoon van Hermen Donker, landman, arbeider en schipper, en Clasina Gijsberta de Jongh; trouwt (2) Zaltbommel 1-5-1851 Adam Hoeke, geboren Asperen ca. 1819, tabakskerver, zoon van Johannes Hoeke en Merrigje Veghelen; trouwt (3) Zaltbommel 3-11-1864 Gijsbert Pippel, geboren Haaften 13-6-1831, zoon van Arie Pippel en Neeltje Henselaar.
2. Hendrik, geboren Opijnen 29-4-1821, volgt VIa.
3. Cornelia (van Kuil), geboren Waardenburg ca. 1825, dienstmeid, trouwt Waardenburg 1-6-1846 Willem van Ackooij, geboren Est 21-9-1818, overl. Est 4-3-1892, zoon van Antonie Wz van Ackooij, landman,

arbeider, landbouwer, en Elizabeth van Riemsdijk, dienstmaagd. Willem tr. (2) Est en Opijnen 18-10-1862 Jantje Kind, geb. Est ca. 1819, overl. Est 13-5-1892, dr. van Bastiaan Kind, timmerman, voerman, en Aaltje van Alphen.

4. Huibert (van Kuil), geboren Neerijnen ca. 1829, volgt VIb.
5. Anna Maria, geboren Neerijnen ca. 1834, dienstmeid, tr. Waardenburg 20-4-1861 (wettiging 1 kind) Oth Blom, geboren ca. 1831, dienstknecht, zoon van Cornelis Blom en Othje Verbeek.

Vb. Mathijs van Kuijl, geb. Herwijnen 31-10-1791, ged. Herwijnen 6-11-1791, overl. Zaltbommel 25-2-1854, tr. Martijntje de Groot, overl. Zaltbommel 28-4-1883.

Kinderen:

1. Cornelia, geb. Asperen 26-9-1817, tr. Zaltbommel 20-12-1844 Koenraad Frederik Matthias Schreij, geb. Gladbach (Duitsland) 30-12-1809, blauwverver, zn. van Conrad Schreij en Elizabeth Lieleij.
2. Johanna Pietronella, geb. Zaltbommel 28-10-1819, overl. Zaltbommel 25-1-1905, ongehuwd.
3. Hendrik, geb. Zaltbommel 30-8-1821, volgt VIc.
4. Laurens, geb. Zaltbommel 27-6-1825, overl. Zaltbommel 20-3-1902.
5. Theunis, geb. Zaltbommel 6-6-1825, overl. Zaltbommel 29-6-1904, tr. Zaltbommel 22-10-1863 Alida Helena Winkelman, geb. Zaltbommel 2-10-1821, dr. van Anthonie Winkelman, schipper en koopman, en Rijkske van Schaik, dienstmeid en huisvrouw.
6. Maria, geb. Zaltbommel 20-8-1827, tr. Zaltbommel 20-8-1858 Johan George Wiegel, geb. Vuren 24-10-1828, broodbakker, zn. van Abraham Wiegel, glasblazer, en Francina Pelgrim.
7. Cornelis Jan, geb. Zaltbommel 4-12-1832.
8. Johannes Martinus, geb. Zaltbommel 14-1-1832, overl. Zaltbommel 23-8-1841.

VIa. Hendrik van Kuijl, geboren Opijnen 29-4-1821, ged. Opijnen 4-5-1821, overleden Waardenburg (Neerijnen) 7-2-1883, arbeider, landman, trouwt Haaften 4-5-1849 Neeltje Vink, geboren Tuil 15-1-1825, overl. na februari 1883, dochter van Teunis Vink, arbeider, en Jenneke Brugman, arbeidster. Neeltje is na haar man overleden.

Kinderen:

1. Mieke, geboren Tuil 3-9-1849, trouwt Neerijnen 8-5-1879 Willem Cornelis Jacobus Scheffers, geboren Nijmegen 8-6-1857, schoenmaker, zoon van Willem Scheffers, koster, en Aletta Hendrina Maalsen.
2. Jan, geboren Waardenburg 24-12-1850, volgt VIIa.
3. Jennke, geboren ca. 1854, trouwt Waardenburg 23-6-1877 Willem Dirk van Schaik, geboren Meteren 26-5-1854, ged. Meteren 2-7-1854, overl.

- Buumalsen 24-7-1925, hoenderfokker en NS stoker-machinist, zoon van Johannis van Schaik, koetsier, opzichter, arbeider en werkman, en Johanna Verbeek. Willem tr. (2) Renkum 19-9-1885 Helena Maria Eliza Cato Uljee, geb. Lisse ca. 1847, overl. Buurmalsen 4-10-1923, dr. van Willem Leonard Uljee en Everdina Hendrika Jansen.
4. Cornelia, geboren Neerijnen ca. 1856, trouwt Zeist 5-2-1885 Christiaan Cator, geboren Zeist ca. 1855, zoon van Thomas Cator en Gerardina Hermanna van Lengen.
  5. Antonia, geboren Neerijnen ca. 1857, trouwt Waardenburg 29-7-1881 Hendrikus van Schaik, geboren Meteren 8-5-1856, ged. Meteren 6-7-1856, timmerman, zoon van Johannes van Schaik, koetsier, opzichter, arbeider en werkman, en Johanna Verbeek.
- VIb. Huibert van Kuil, geboren Neerijnen ca. 1829, trouwt Waardenburg 29-11-1861 Geertrui van Dooijeweert, geboren Waardenburg 28-1-1836, dochter van Jan van Dooijeweert, arbeider, veldwachter, en Steventje de Jongh.
Kinderen:
1. Jan, geboren Neerijnen ca. 1862, trouwt Wageningen 2-9-1887 Woutera Catarina Jacoba Finkelenberg, geboren Wageningen ca. 1864, dochter van Pieter Bernardus Finkelenberg en Lambarta Alida van Cooten.
  2. Steventje ook genaamd Swaantje (van Kuijl), geboren Neerijnen ca. 1866, trouwt Waardenburg 20-5-1887 Bernardus Blom, geboren Neerijnen ca. 1856, overl. na 1920, arbeider, landbouwer, zoon van Evert Blom, arbeider, landbouwer, landman, en Commerijntje van Wijk.
  3. Gerrit Jan (van Kuijl), geboren Neerijnen 21-8-1871, overl. Neerijnen 21-7-1938, trouwt Waardenburg 16-8-1900 Helena van Dooijeweert, geboren Neerijnen 20-7-1880, dochter van Gerrit van Dooijeweert, arbeider, en Aaltje Blom.
  4. Cornelis (van Kuijl), geb. Neerijnen ca. 1877, werkman, tr. waardenburg 25-8-1898 Lena van Acquoij, geb. Neerijnen 14-11-1876, dr. van Floris van Acquoij, arbeider, landbouwer, koopman, en Sara Joostina Blom.
- VIIc. Hendrik van Kuijl, geb. Zaltbommel 30-8-1821, overl. Gameren 17-7-1906, hoefsmid en smid, tr. Gameren 3-7-1857 Anna Martina van de Werken, geb. Gameren 6-11-1824, overl. Gameren 5-3-1902, dr. van Hendrik Abramse van de Werken en Leentje Dirkje van Straaten.
Kinderen:
1. Henderik, geb. Gameren 12-6-1859, volgt VIIb.
  2. Antonie, geb. Gameren rond februari 1862, overl. Gameren 27-3-1862.
  3. Cornelis Jan, geb. Gameren 13-6-1863, volgt VIIc.
- VIIa. Jan van Kuijl, geboren Waardenburg 24-12-1850, overleden Waardenburg (Neerijnen) 13-11-1929, tuinman, tr. Herwijnen 31-7-1886 Anneke Mus,

geboren Herwijnen 6-6-1854, overleden Nijmegen 16-4-1927, dochter van Jan Mus en Sara van Boggelen. Anneke had van een onbekende man een zoon.
Kinderen uit dit huwelijk:

1. Hendrika Cornelia, geb. Nijmegen 6-6-1886.
2. Saartje, geboren Nijmegen 13-8-1888.
3. Hendrik, geb. Nijmegen 1889, overl. Nijmegen 17-3-1896.
4. Jan, geb. Nijmegen 19-12-1890, volgt VIIa.
5. Jenneke, geb. Nijmegen 19-10-1892.
6. Hendrik, geb. Nijmegen 27-2-1894, overleden 1945 (verdrongen in Javazee als krijgsgevangene op Japans schip, dat werd getorpedeerd).

VIIb. Henderik van Kuijl, geb. Gameren 12-6-1859, overl. 4-3-1926, smid, tr. Gameren 25-6-1903 Jaantje van de Werken, geb. Gameren 11-12-1880, overl. Gameren 25-3-1917, dr. van Gerrit van de Werken, arbeider en landbouwer, en Adriana Willemina van Alphen.

Kinderen:

1. Matthijs, geb. Gameren 1913, overl. Gameren 24-2-1917.
2. Johanna, geb. Gameren rond juni 1914, overl. Gameren 15-10-1914.

VIIc. Cornelis Jan van Kuijl, geb. Gameren 13-6-1863, smid, tr. Gameren 23-11-1899 Anna Maria van Leeuwen, geb. Gameren 5-6-1863, dr. van Gerrit van Leeuwen, landbouwer, en Arnolda Josina de Geus.

Kinderen:

1. Hendrik Arnoldus Josinus, geb. Gameren 18-1-1900, volgt VIIIb.
2. Gerrit Antonie, geb. Gameren 20-7-1902.

VIII, IX en X Ook bekend maar wegens privacyregels weggelaten.

Bronnen

- 1 Oud Notarieel Archief Delfshaven, inv. nr. 3864, akte nr./blz 232/1057
- 2 Oud Notarieel Archief Delfshaven, inv. nr. 3864, akte nr./blz 241/1108
- 3 Oud Notarieel Archief Delfshaven, inv. nr. 3861, akte nr./blz 89/508
- 4 Oud Notarieel Archief Delfshaven, inv. nr. 3877, aktenr. 158, p. 702, notaris: Nicolaas van der Vaart

Kennismaken met .....

M. van Beek-Montens

De heer M.W. van Dijk (lidnr. 131151)

“Wat wil je weten?” vraagt mijn gastheer Meijndert van Dijk. En dan begint het. Met smaak en plezier, met humor en ernst kan de heer Van Dijk schitterend vertellen over zijn onderzoek en over alles wat hij daarbij tegenkomt. “Niet zo uitwijden!”, merkt mevrouw Van Dijk terloops op. Zij heeft ervaring met haar mans gesprekken over geschiedenis en genealogie.

Hoe het begon? Zo'n jaar of vijf geleden werd hem verzocht iets te vragen aan Han van den Berg en een stapeltje papieren aan hem te overhandigen. Tijdens de inwilliging van dat verzoek maakte hij kennis met onvermoed familieverwantschap. Daarna werd oom Wim Udo uit Zeist een belangrijke aanleiding tot de start van het genealogisch onderzoek. Stamboomonderzoek en historie maken sindsdien deel uit van het dagelijks leven.

De opgespoorde gegevens betreffen binnen korte tijd een flink aantal namen en data. Allen vinden tot nu toe hun oorsprong en ontwikkeling in de nabije omgeving. Onder de voorouders bevinden zich veel handwerkslieden en middenstanders die meestal voor hun arbeid niet van woonplaats hoeven te veranderen.

Een enkele tak, Van der Lingen bijvoorbeeld, werd teruggevonden tot ± 1570. De vroegst gevonden Van Dijk, de naam waarin onze heer Van Dijk zich tot op heden het minst in heeft verdiept, is geboren in 1743 te Asch, wat duidelijk wordt middels de huwelijksakte. Hij trouwt in Ravenswaaij met een meisje De Kok. De huidige Van Dijk vervolgt dit deel van het verhaal meteen met de opmerking dat ooit een gezin De Kok onder de toren van Zoelmond terecht belandde nadat zij uit hun huis waren gezet. Zij hadden een grote huurschuld. En daar blijft het niet bij.

Elke naam, iedere familie biedt wel bijzonderheden die de moeite van het bewaren waard zijn. Soms gaat het niet meer over genealogie maar over andere historische feiten, zoals oorlogsherinneringen die emoties losmaken, maar ook over het behoud van graven, waaronder een graf van Beusichemse arts die als officier diende in het leger van Napoleon tijdens de veldtocht naar Rusland. In 1865 vond hij rust op de Beusichemse begraafplaats.

Kortom, het ene spannende en interessante verhaal na het andere. Tijdens dit onderhoud blijkt ieder onderwerp aanleiding te zijn voor een nieuw onderwerp vanuit een ander gezichtspunt. Intussen smaakt het kopje koffie uitstekend en de erbij gepresenteerde kletskop lijkt qua benaming zowel van toepassing op de koekjes als op beide gesprekspartners..

De verschillende familietakken blijken telkens weer hun wortels te vinden in hetzelfde gebied, waar zij heden ten dage nog steeds voorkomen. Voor het onderzoek is dat praktisch. Een ander gevolg is dat er bij een huwelijk nog al eens sprake is van

dezelfde voorouders, enkele generaties eerder. Vanzelfsprekend zijn er uitzonderingen, meestal als gevolg van het uitgeoefende beroep. Zo was er de man die voor zijn patroon regelmatig te voet vanuit Beusichem naar de paardenmarkt in Utrecht gaat. En de schippers Van Oort en Van Zanten... tja die ontmoetten elders mensen met een andere achtergrond. En dan groeit de stamboom in de breedte. Ook het werk van mensen in het gebied spreekt tot de verbeelding. De oudst bekende Van Dijk was rietdekker. Dat kwam in die tijd en in deze omgeving veelvuldig voor. Noodzakelijk, echt vakmanschap, dat ook nu nog terug te zien is op de daken van de mooie oude boerderijen in de streek.

Dat onze Van Dijk uit een arbeidzame familie stamt wordt duidelijk als hij vertelt over “vroeger”. Een groot gezin, iedereen werkte hard en onderwijl vertelde zijn moeder verhalen over vroeger, maar het lijkt aan tijd te hebben ontbroken om door te vragen. Zij wist heel veel en had met haar herinneringen wel een boek kunnen vullen over de familie en de omgeving. Zo sprak zij bijvoorbeeld over het haventje van Beusichem, bij de Kattenburg. Wie weet er nu nog van. Dat had zij nog gezien! Zulke herinneringen opschrijven. Daaraan dacht men vroeger nog niet, realiseert de heer Van Dijk zich met een vleugje spijt. Maar er is veel veranderd. Als je nu een familienaam hoort noemen ga je je vanzelf meteen afvragen of je die eerder had gehoord en waar... En ze kwamen tevoorschijn, de familienamen:

Van Dijk, Van der Zande, Van der Lingen, Van Oort, Van Zanten en de koppelingen aan Udo en Van der Woerd. Deze Van der Woerd komt uitgebreid voor in Stukken en Brokken II) en vele anderen.

Een groot vel papier vol potloodaantekeningen en getekende stambomen laat de basis van het onderzoek zien. Intussen wordt GensDataPro goed gebruikt en printjes uit GenLias en de “mormonensite” vormen geen uitzondering.

Meijndert van Dijk is niet slechts geïnteresseerd in het verleden. Ook zijn dorp Beusichem, het behoud van oude goed voorzieningen, de bestaande zorginstellingen, de kwaliteit van het leven daar en in het algemeen gaan hem ter harte. Waar dat kan draagt hij ook in het heden menig steentje bij.

Daarnaast besteedt hij gelukkig nog tijd aan het genealogisch onderzoek waardoor mensen dichter bij elkaar komen. Op zo'n manier was het voor mij een genoegen om van zulke informatieve “kletsboek” te kunnen genieten

Wie goede aanvullingen heeft op de onderzoeksresultaten of iets wil vragen over de genoemde namen, kan het volgende e-mailadres gebruiken: mwvandijk@hetnet.nl

Bijdrage tot de geschiedenis van boerderij “t Klaphek” te Randwijk

W. van de Westeringh

Voorwoord

In het Jaarverslag 2000 van de Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek (SHBO) zag ik dat mijn betbetovergrootouders Gerrit van de Pol en Aagje Speijers in 1817 de boerderij “t Klaphek” in Randwijk kochten. Op een balk in het achterhuis, oftewel de deel, staan hun initialen met het jaartal “Anno 1829”. In dat jaar is waarschijnlijk het achterhuis verbouwd.

De boerderij dateert blijkens de muurankers in de gevel van het voorhuis uit 1807. Maar op grond van uitgevoerd bouwhistorisch onderzoek is gebleken dat in dat jaar de toen bestaande boerderij verbouwd is. Gelet op de grootte van het voor- en achterhuis van deze T-boerderij zou het hier wel eens om een grote, eeuwenoude boerderij kunnen gaan. De boer was een zogenaamde “hele boer”, d.w.z. dat zijn bedrijf meer dan 40 morgen land --- eigen en/of gepacht land --- omvatte. “Hele erven” waren de grootste boerderijen. (1 morgen = ca. 0,86 ha) Het bleek inderdaad te gaan om een grote pachtboerderij, zoals ook moge blijken uit het volgende.

Eigenaren en pachters

Uit het onderzoek van de SHBO was bekend dat in 1781 Stoffel Sipman de boerderij kocht van Evert Ludolph van Heeckeren van Waliën en Margaretha Reinera van Haeften, echtelieden. In 1817 werd de boerderij weer verkocht. Kopers waren Gerrit van de Pol en zijn vrouw Aagje Speijers.

Op grond van deze gegevens konden in de dijkcedullen van Randwijk de nummers voor de dijkplicht van de binnendijks gelegen landerijen gevonden worden. Zulke nummers zijn eeuwenlang meestal ongeveer dezelfde gebleven. Met behulp van deze nummers kan dan een reeks van eigenaren, met eventueel hun pachters, opgesteld worden. De reeks kon nog verder teruggevoerd en aangevuld worden met raadpleging van het oudste verpondingsregister van Randwijk uit 1649 en het oude Dorpsboek van Randwijk voor 1744 en 1751.

- 1649 Joffer Garberich van Lijnden, weduwe joncker Sallant:
“Thonis Roeloffse (heeft) in pacht een bouwinghe groot 46 mergen, waarvan 6 mergen onder Laeckemont geleghen zijn”.
- 1649 Lakemond: “Joncker Sallants Landt, dat Thonis Roeloffse in pacht heeft, 6¼ mergen bouwlandts binnendijks. Bij naerder informatie ende bij verder ondersoek aengeslagen te sijn onder Randwick”.
- 1677 (eigenaar) Heer van Loenen
(pachter) Jan van Beynum.
- 1693 Heer van Wadenoijen
Jelis Jansen van de Wal.
- 1698 Idem.
- 1708 Idem.
- 1713 Heer van Ophemert en Wadenoijen
Jelis Jansen van de Wal.
- 1721 Freule van Haeften
Jelis van de Wal.
- 1723 Idem.
- 1733 Idem.
- 1744 Johannes van de Wal, pagter van
Freule van Haeften.
- 1751 De Heer van Wadenoijen, 42 mergen
Jan Wouters van de Wal pagter.
- 1760 Heer van Wadenoijen
Johannes van Ommeren.
- 1774 Idem.
- 1801 Stoffel Sipman.
Hij is eigenaar en heeft de boerderij niet verpacht.
- 1810 Idem.
- 1825 Idem.

Met behulp van genealogieën van de adellijke geslachten Van Haeften, de Cocq van Delwijnen en Van Gendt van Loenen en met andere gegevens konden de “Heren” en de “Freules” een naam krijgen:

- 1649 Gerberich van Lijnden, gehuwd met Wynand van Salland.
1677 Barthold van Gendt, gehuwd met Elisabeth van Giessen.
1693, 1698, 1798 Anna van Gendt, dochter, gehuwd met Adriaan de Cocq van Delwijnen.
1713 Adriana Maria de Cocq van Delwijnen, dochter, gehuwd met Reinier van Haeften.
1721, 1723, 1733 Adriana Margaretha van Haeften, dochter, ongehuwd.
1760, 1774 Barthold van Haeften, broer, gehuwd met Margaretha van Lijnden.
1781 Margaretha Reinera van Haeften, dochter, gehuwd met Evert Ludolph van Heeckeren van Waliën.
Verkoop (onderhands, voorlopig koopcontract 29-12-1780) van:
“een bouwhof onder het kerspel Randwijk in het ambt Overbetuwe, bestaande uit een huis, schuur, berg, bakhuis, hof en boomgaard, weiden en bouwlanden, samen in de 40 morgen” aan: Stoffel Sipman.
Stoffel Sipman trouwde Zetten 30-3-1781 met Gerritje Flipsen (Philipsen), dus kort na de opdracht en registratie van de verkoop op 5, resp. 6-3-1781.
In 1809 verbouwden ze de boerderij. Hun initialen --- S.S en G.F --- en het jaar --- 1807 --- staan op de gevel van het voor- of woonhuis.

Stoffel Sipman en Gerrit van de Pol; de Van de Wal-len

Gerrit van de Pol, gehuwd met Aagje Speijers, had een broer Otto van de Pol die gehuwd was met Derkje Sipman, een zuster van Stoffel Sipman. Twee zusters van Aagje Speijers, namelijk Naleke en Anna Hendrika Speijers, waren getrouwd met eveneens Sipman-nen, namelijk Heimen resp. Arend Sipman.

De pachter Jelis Jansen van de Wal was een zoon van Jan Jelissen van de Wal. De latere pachter Jan Wouters van de Wal was een zoon van Wouter Jansen van de Wal, een halfbroer van Jelis Jansen van de Wal. Jelis Jansen van de Wal had bij zijn overlijden in 1734 nog een betalingsachterstand voor de pacht. Later had ook Jan Wouters van de Wal betalingsproblemen.

Voor de familierelaties tussen bovengenoemde families van de niet-adellijke eigenaren en pachters is een dankbaar gebruik gemaakt van aantekeningen van wijlen ir. J. van Beijnum.

De naam “t Klaphek”

De naam “t Klaphek” zou kunnen wijzen op de aanwezigheid van een “klaphek” naar de boerderij. Of zou het een “klaphek” geweest zijn op een weg waar vroeger tol geheven werd? Maar over een tol op die plek is mij niets bekend.

Niet onwaarschijnlijk is het dat de naam, althans als de boerderij nog geen naam had toen Gerrit van de Pol die kocht, door hem “meegenomen” is van elders. Vergelijk de namen van de nieuwe boerderijen in de IJsselmeerpolders, die ook door de boeren meegenomen zijn van het oude land.

De vader van Gerrit van de Pol was namelijk geboren in Vreeswijk, waar het gezin Van de Pol woonde “aan het klaphek”.

Bronnen

- 1 Osenvorenreeks nr. 17 (1987) en nr. 38 (1991): Verpondingsregisters 1649 van Randwijk, resp. Lakemond.
- 2 Regionaal Archief Rivierenland; Oud-Archief Over-Betuwe, inv.nr. 2817 e.v.: dijkcedullen van Randwijk.
- 3 Idem; Oud-Archief Over-Betuwe, Archief Dorps- en Buitenpolders Over-Betuwe, inv.nr. 4725: Dorpsboek Randwijk 1652-1765.
- 4 Briefwisseling met J.N.A. Groenendijk en P.A. Welling: genealogie Van Haeften.
- 5 www.decocqvandelwijnen.nl: genealogie De Cocq van Delwijnen.
- 6 Genealogische aantekeningen van ir. J. van Beijnum (1897-1985).
- 7 Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek; Jaarverslag 2000 (in: Jaarboek 2001), blz. 117 – 120.
- 8 Genealogie Van de Pol, in: A.J.J. Hendriks – Westerveld . Stamboomboek Familie van de Pol. Nijmegen (2006), eigen uitgave.
- 9 Genealogie Van de Wal, in: Osenvorenreeks nr. 28 (1989), blz. 5 – 11.
- 10 Genealogie Speijers, in: Aqua Vitae, 9, 1, (2006), blz. 29 – 40.

Nicolaas van Haeften, handelaar in waardepapieren

P. Welling

Het 17^e en 18^e eeuwse Utrechtse patriciersgeslacht van Haeften stamt af van Johan Jansz van Haeften. Hij laat zich vanaf 1647 “de Craen van Haeften” noemen¹⁾. Johan is op 22 februari 1588 in Meteren geboren. In 1609 trouwt hij in Utrecht, waar hij zich dan gevestigd heeft, met Mechteld van Gerestein. Het paar krijgt vijf kinderen.

Of Johan in rechte lijn afstamt van het Betuwse schildboortige geslacht van Haeften is nooit bewezen. Er bestaan wel diverse theorieën over die rechtlijnige afstamming, maar de Hoge Raad van Adel heeft die nooit erkend. Wel staat vast, dat Johan van de schildboortige van Haeften afstamt via een bastaardlijn. Hij heeft veel bezit in de Betuwe en met name in Meteren in de Tielerswaard²⁾, dat onder andere afkomstig is van Johan Wolfert van Brederode, de zoon van Floris en Theodora van Haeften³⁾. Dit zou kunnen duiden op een familierelatie. Johan de Craen van Haeften is de eerste klerk van de Staten van Utrecht.

Notariële akte U230a4 - 85 : Overdracht

Akte	Inventarisnummer U230a4, aktenummer 85
Aktedatum	26-05-1763
Aktesoort	Overdracht
Notaris	B. SLUYTERMAN ,UTRECHT
Uittreksel	Naam eerste partij: Willem van Vloten Beroep eerste partij: notaris en procureur Naam tweede partij: goederen Cornelis van Haeften Naam voogd tweede partij: administrateur: Nicolaas van Haeften Beroep voogd: raed ordinaris hove van Utrecht Naam voogd tweede partij: administrateur: Laurens Grothe Beroep voogd: bewindhebber van de WIC Samenvatting inhoud akte: obligatie f 2.000,- ten laste van de generale middelen 's lands van : Utrecht Verwijzingen: overdracht d.d. 3-5-1763 voor notaris W. van Kleeff te Amsterdam

Figuur 1 Samenvatting van Notariële akte

Johans achterachterkleinzoon is Nicolaas van Haeften, die op 9 december 1707 in Batavia, Nederlands Indië, geboren wordt als oudste van de zeven kinderen van Nicolaas van Haeften en Sara Pedel. Vader Nicolaas vertrekt op 10 mei 1705, als sergeant, met het fluitschip Abbekerk van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) vanuit Texel naar Batavia; waar hij op 3 januari 1706 arriveert. Hij begint in Batavia als notaris⁴⁾. In 1718 keert Nicolaas met zijn broers Ned. Indië de rug toe en gaat terug naar Utrecht om daar, geheel volgens de traditie van zijn familie, rechten te studeren. Op 7 september 1733 promoveert hij bij professor E. Otto op het proefschrift “Diputatio juridica inauguralis de jure sponsionem”⁵⁾.

Utrechts Archief

Vanaf dat moment is de levensloop van Nicolaas bijna volledig te reconstrueren aan de hand van notariële akten, die te vinden zijn op de website van het Utrechts Archief. Ik laat hierna bij de aangehaalde feiten de verwijzing naar de betreffende notariële akte achterwege. Het zouden te veel voetnoten worden. Opvallend is wel, dat in de 17^e en 18^e eeuw de notaris voor veel meer zaken ingeschakeld werd dan tegenwoordig.

In die tijd wordt de notaris ingeschakeld bij transacties van onroerend goed, bij procuratie verlening⁶⁾, bij het opmaken van een testament, bij transacties met obligaties, bij benoeming van een voogd over minderjarige kinderen, maar ook om te protesteren tegen overheidsbeslissingen, om schuldbekentenissen vast te leggen, voor borgstelling, afhandeling van financiële transacties, om verklaringen af te leggen, huur en verhuur, huwelijkse voorwaarden en overeenstemming in geschillen, om te verklaren dat men iemand kent, om toestemming voor een huwelijk te verlenen, voor boedelscheiding, om afstand te doen van een legaat of om iemand uit te kopen uit een legaat en tenslotte om arbeidsverhoudingen vast te leggen. Om personen te identificeren noemen de notarissen vaak ouders, broers en zusters, echtgenoten en andere relaties. Mede daarom zijn de notariële akten in het Utrechts Archief genealogisch zeer waarde vol.

Eerste huwelijk

Nog geen maand na zijn promotie, nl. op 5 oktober, treedt Nicolaas in het huwelijk met Josina Maria Reiniers, die op 14 december 1707 in Amsterdam geboren wordt als dochter van Pieter Reiniers en Catharina Hillegonda van der Voort. De volgende dag wordt zij in de Oude Kerk in Amsterdam gedoopt. Nicolaas en Josina Maria vestigen zich op de Nieuwegracht. Zij delen direct mee in een legaat fl. 200.000 van Ida Clara Reiniers, de zuster van Josina Maria. Het jonge paar maakt ruim een jaar na de voltrekking van hun huwelijk bij Notaris J. van den Doorslag in Utrecht hun testament op met lijftocht op de langstlevende. Even later, op 3 november 1734, wordt het eerste kind geboren, een dochter genaamd Sara. Vader Nicolaas laat in januari 1760 bij notaris van Dam vastleggen, dat Sara de enige erfgenaam is van haar moeder en van haar tante Ida Clara Reiniers, hetgeen wordt bevestigd door de 50-jarige nicht en dienstbode van huize van Haeften, Antje van der Bel. Nicolaas is vanaf 1737 raadsheer in de Hove Provinciaal van Utrecht, advocaat aan het gerechtshof van Utrecht. Helaas overlijdt Josina Maria op 31-jarige leeftijd op 23 november 1739 in Utrecht. Haar lichaam wordt overgebracht naar Amsterdam om daar in de Oude Kerk begraven te worden. Nicolaas benoemt vervolgens Jacob Pedel, zijn grootvader van moederszijde, die kanunnik is van St. Marie in Utrecht, tot voogd voor dochter Sara, met wie hij pas in 1772 tot een scheiding komt van de boedel van de overleden Josina Maria.

Figuur 2 Nicolaas van Haeften, privé bezit

Tweede huwelijk

Twee jaar later, op 13 juli 1741 hertrouwt Nicolaas op huwelijkse voorwaarden, opgemaakt op 5 juni van dat jaar, met Ida Cornelia van Buytenhem. Ida Cornelia is de dan 21-jarige, in Vlissingen geboren dochter van Jan van Buytenhem en

Figuur 3 Ida Cornelia van Buytenhem, privé bezit

Catharina Barbara Dispontyn. Drie jaar later, in 1754, benoemen Nicolaas en Ida Cornelia elkaar tot executeur van hun testament en tot zaakwaarnemer over hun goederen in Engeland, een nalatenschap van Nicolaas' grootvader van moeders zijde. In 1758 vertoeft Nicolaas een tijdje in Ned. Indië, want hij geeft aan zijn zwager Laurens Grothe, de man van zijn zuster Johanna, volmacht om zijn zaken in het vaderland tijdens zijn afwezigheid te behartigen. Uit het huwelijk van Nicolaas en Ida Cornelia komen twee kinderen voort. Johan, de oudste, wordt op 9 december 1746 geboren. Hij vestigt zich later in Amsterdam, waar hij ongehuwd op 15 juni 1821 overlijdt. De tweede zoon is Jacob, die Jacques wordt genoemd. Hij wordt op 2 oktober 1751 geboren. Jacques zou later een opmerkelijke politieke keus maken. Hoewel hij deel uitmaakt van een familie van patriciërs, kiest hij in 1785 de zijde van de Utrechtse patriotten⁷⁾. Die keuze komt hem

zwaar te staan, wanneer de prinsgezinden als overwinnaars uit de politieke strijd naar voren komen. Jacques wordt uit al zijn openbare functies – hij was onder meer lid van de vroedschap en lid van de Staten - gezet en uit de stad verbannen. Enkele jaren later wordt hij gerehabiliteerd. Hij speelt vervolgens een belangrijke rol in de juridische vorming van de Bataafse Republiek. Daarna vertrekt hij als rechter naar Heerenveen. In 1830 vestigt hij zich in Huize Lust en Rust in Oudenrijn bij Utrecht om van zijn oudedag te genieten. Een jaar later overlijdt hij al.

Ida Cornelia, Nicolaas' tweede echtgenote, was zelf een goed bemiddelde vrouw. Zij koopt op 24 mei 1742 acht obligaties ten laste van de Staten van Utrecht met een totale waarde van 4000 pond. In 1746 is zij met haar moeder en zusters mede-erfgenaam van de Middelburgse predikant Balthasar Boudaen. Ze krijgt een legaat van 500 ponden Vlaams ten laste van de Provincie Zeeland. In 1753 worden Ida Cornelia, haar zusters en haar broer erfgenamen van hun moeder. Ze verkopen het huis van hun moeder op de hoek van de Ambachtstraat en de Nieuwegracht. Voor de verdere afhandeling van moeders nalatenschap krijgt Cornelis Tatenhoven, over wie later meer, op 30 november 1754 decharge. De zussen van Buytenhem worden in 1759 benoemt tot erfgenamen van hun broer Isaac David. Ida Cornelia regelt in 1766 haar bankzaken in Frankrijk via twee Franse bankiers. Op 9 juni 1743 zijn zij en haar man getuige bij de doop in de Utrechtse Domkerk van Johan jr., het zesde kind van Nicolaas' broer Johan.

Nicolaas en Ida Cornelia spelen binnen de familie een belangrijke rol bij de opvoeding van minderjarige kinderen, die één of beide ouders verloren hebben. Nicolaas wordt in 1750 mede voogd over de kinderen van zijn broer Johan, die in 1748 is overleden met achterlating van acht nog onmondige kinderen. Voor deze kinderen is hij in 1754 beheerder van een pakket obligaties van fl. 18.675, die zij erven van Hillegonda Geertruid van Bergen.

In 1753 worden Nicolaas en Ida Cornelia benoemd tot voogd over de dochter van hun zwager Cornelis Anthonie Vos. Johanna van Buytenhem, zijn schoonzuster, stelt Nicolaas in 1781 aan als voogd van haar kinderen. In 1789, vlak voor zijn dood, benoemt Nicolaas zijn zoon Johan tot voogd over Adriaan en Johanna Cornelia, de kinderen van zijn neef Adriaan van Haeften en Wilhelmina Johanna Petronella Soual.

Ida Cornelia Buytenhem overlijdt op 17 september 1784. Na haar dood vindt op 19 november 1788 de scheiding van haar boedel plaats tussen Nicolaas en haar kinderen die haar enige erfgenamen zijn. Nicolaas overleeft zijn tweede vrouw bijna vijf jaar. Hij sterft op 31 augustus 1789 op de leeftijd van 81 jaar.

Zaakwaarnemer

Het is niet bekend of Nicolaas als advocaat opereert in strafzaken. In civiele zaken moet hij goed zijn gegeven de hoeveelheid opdrachten die hij krijgt, vooral van familieleden.

Voor velen is hij gemachtigde dan wel zaakwaarnemer. In die hoedanigheid ontpopt hij zich vooral als handelaar in waardepapieren. In januari 1743 koopt hij, als gemachtigde van Nicolaas Krul, de tweede echtgenoot van zijn moeder Sara Pedel een obligatie van fl.1500 ten laste van de Provincie Utrecht. Nicolaas Krul verblijft nog in Ned. Indië en is daar extra ordinaris. Negen maanden later verkoopt Nicolaas de obligatie. Later ga ik nader in op Nicolaas' rol als handelaar in waardepapieren.

Nicolaas' eerste schoonmoeder benoemt hem tot executeur van haar testament, dat zij in 1746 opmaakt voor notaris H. van Dam.

Zwager Laurens Grothe vraagt Nicolaas in 1747 zijn belangen in Engeland te behartigen.

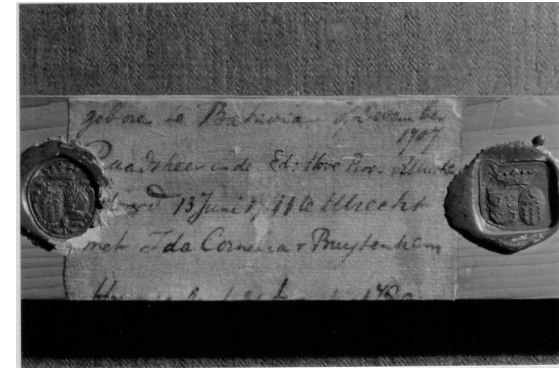
In 1753 neemt hij voor zijn broer Jacob diens erfdeel van Hendrik Wilkens in ontvangst.

Van zijn schoonouders van Buytenhem krijgt hij in 1747 opdracht hun belangen in Engeland te behartigen. Het jaar daarop draagt zijn schoonmoeder hem op haar goederen aan te brengen inzake liberale giften⁸⁾. Hetzelfde doet hij voor de zuster van zijn eerste schoonmoeder, van wie hij, zijn eerste vrouw Josina Maria en hun dochter Sara erfgenamen zijn. Grootvader Jacobus Pedel benoemt Nicolaas in 1754 ook tot zijn zaakwaarnemer in Engeland. In 1758 geeft de tweede vrouw van Jacobus Pedel, Ida Clara Reiniers, tevens zijn schoonzuster, hem, als executeur testamentair van zijn grootvader, de vrije hand om voor het gerecht van Canterbury boedelzaken te regelen. Twee jaar eerder werden Nicolaas en Ida Clara Reiniers aangesteld als zaakwaarnemers eveneens in Engeland van zijn eerste schoonmoeder. In 1762 is Nicolaas executeur van de belangen in Engeland van zijn zwager Isaac David van Buytenhem.

Nicolaas, broer Johan en zwager Laurens Grothe verkopen in 1752 voor zijn broer Jacobus en diens vrouw Johanna Cornelia Storm van 's Gravensande hun woning aan de Springweg, omdat die teruggegaan zijn naar Ned. Indië.

Neef Adriaan, die een jaar eerder als onderkoopman van de VOC naar Ned. Indië vertrok, stelt Nicolaas in juni 1767 aan als zijn gemachtigde in Nederland en schoonzuster Johanna van Buytenhem stelt hem in 1782 aan als een van de executeurs van haar nalatenschap in Engeland.

Samen met zijn zwager Laurens Grothe vraagt Nicolaas in juli 1785 aan notaris en procureur Julius Henrich Fröichen om het testament goed te keuren van hun overgrootmoeder Ernestina Henriëtte van Bronckhorst evenals de administratie van haar boedel door Cornelis Baart. Een maand later kunnen de achterkleinkinderen dan hun erfdeel van fl. 3714 innen.

Figuur-1 Achterzijde schilderij Nicolaas van Haeften, privé bezit

VOC

Zowel voor familie als voor andere opdrachtgevers handelt Nicolaas veel zaken af met de VOC of geeft anderen opdracht daartoe. In alle gevallen gaat het op de een of andere manier over het innen van gelden, die de opdrachtgevers nog tegoed hebben. Blijkbaar liet de liquide positie van de VOC niet toe eerder uit te betalen. Of het was bewuste politiek van de VOC om de betaling aan werknemers zo lang mogelijk uit te stellen, hetgeen dan mede een verklaring is voor de ijzersterke financiële positie van de VOC.

Aan bevriende Amsterdamse relaties vraagt Nicolaas in december 1737 wisselbrieven bij de VOC aldaar te innen. In oktober 1742 geven hij en zijn broers Jacob en Johan aan Wynand van der Wel opdracht om weer bij de VOC in Amsterdam fl. 8918 te innen, die de eerder genoemde Nicolaas Krul nog toekomen voor bewezen diensten. De ook al vermelde Cornelis Tatenhoven, een bevriende kastelein in Amsterdam, krijgt in 1752 en 1754 van Nicolaas en zwager Laurens Grothe de opdracht om eveneens bij de VOC in Amsterdam respectievelijk twee wissels te innen en een wissel van fl. 17.606. Drie jaar later krijgt Tatenhoven weer een opdracht van Nicolaas, nu om achterstallige soldij te innen van zijn broer Jacob en diens zoon Adriaan. Deze opdracht wordt in later jaren enkele malen herhaald. Jan Tieleman vraagt Nicolaas in 1767 bij de VOC in Enkhuizen een maandgeld van fl. 360 op te halen. In 1769 vraagt Nicolaas namens Michel Egelbregts uit Delft aan Peter Esweyler bij de VOC in Hoorn achterstallige maandgelden te innen. In 1773 wendt Nicolaas zich tot de VOC in Enkhuizen om namens George Bertram Timmerman, de boekhouder van de Bank van Lening in Batavia, tegoeden te vorderen.

In de jaren 1760-1762 hebben ook de kinderen van Johan, de derde broer van Nicolaas, aanzienlijke achterstallige vorderingen op de VOC en later ook op de WIC.

Onroerend goed

Nicolaas is actief op de onroerend goedmarkt om zijn eigen wooncomfort zo groot mogelijk te maken.

In 1753 koopt hij in Utrecht een huis aan de Nieuwegracht, nu bij de Quintijnsbrug tegenover de Zuilenstraat. Later zou zijn zoon Jacob dit huis erven.

In 1764 verwerft hij uit een publieke verkoop twee kamers, erf en grond aan de noordzijde van de Schalkwijkersteeg van Fredrik van Rhee. Een jaar later koopt hij van meesterbakker Cornelis Vermeulen het belendende huis aan de Schalkwijkersteeg. Door deze beide transacties heeft hij de huizen achter zijn eigen woning op de Nieuwegracht in handen gekregen.

Overige transacties

Voordat ik toekom aan de werkelijk grote transacties, waarmee Nicolaas zich bezig houdt, komen eerst een aantal kleinere zaken aan de orde.

Nicolaas geeft op 19 november 1733 deurwaarder Hendrik Hulst, verbonden aan de Oudekerk, de opdracht een wissel van 7702 en een 1/2 rijksdaalder te innen bij de Weeskamer in Amsterdam. Omdat dat blijkbaar niet succesvol verloopt, krijgen de gebroeders d'Orville twee dagen later dezelfde opdracht.

Niet alle zaken waarbij Nicolaas betrokken is verlopen vlekkeloos. In 1740 is een zakenrelatie het niet eens met de wijze waarop Nicolaas en zijn broer Johan, raad in de vroedschap en schepen van Utrecht, een wissel betalen van enkele duizenden guldens om daarmee een schuld van Nicolaas Krul af te lossen.

Nicolaas' neef Nicolaas, de zoon van zijn broer Johan, is in 1740 beheerder van de Commanderie van Schelluinen van de Ridderlijke Duitse Orde. Omdat Nicolaas nog minderjarig is staat onze Nicolaas borg voor zijn jonge neef, die in 1758 op 21-jarige leeftijd naar Ned. Indië vertrekt en daar twee jaar later sterft.

In 1749 verklaart Servaes Dadelbeek in opdracht van Herbert Houwert, koopman in granen, onder ede tegenover Nicolaas, dat het "koopmans- of schuldboek" van zijn opdrachtgever deugdelijk is voor diens zaak voor het Hof tegen Alexander de Mey.

Handel in waardepapieren

Verreweg de belangrijkste activiteit van Nicolaas van Haeften is het handelen in obligaties, meestal ten laste van de Provincie Utrecht. Hij doet dat op twee manieren. Dertien keer handelt hij alleen en zestig keer in een bepaalde constructie samen met zijn broer en zijn zwager Laurens Grothe.

In de periode 1742-1775 koopt Nicolaas zelf 31 obligaties ten laste van de Provincie Utrecht. Daarmee is een totaal bedrag gemoeid van fl. 31.400 en 3000 pond.

Uit de akten in het Utrechtse Archief blijkt, dat Nicolaas slechts twee keer Utrechtse obligaties heeft verkocht, en wel op 28 september 1743, wanneer hij voor fl. 1500 verkoopt, en op 8 april 1758, wanneer hij voor fl. 15.353 verkoopt. De obligaties ten laste van Holland en West Friesland, die Nicolaas heeft verkregen uit

de nalatenschap van Johannes Conradus Carp, in leven predikant in Hazerswoude verkoopt hij voor het eerst in juli 1770.

De werkelijk grote transacties verricht Nicolaas in samenwerking met zijn broer Cornelis en zijn zwager Laurens Grothe.

Broer Cornelis wordt op 12 februari 1711 ook in Batavia geboren. Ook hij gaat in 1718 terug naar Utrecht, waar hij rechten gaat studeren en in 1735 promoveert. Zijn proefschrift "Disputatio juridica inauguralis ad legem VIII.D. de servitute" beoordeelt promotor prof. E. Otto als zeer goed⁹⁾. Cornelis wordt ook advocaat aan het Utrechtse Hof, maar verruilt die baan voor de functie van administrateur van de Mombokkamer¹⁰⁾ in Utrecht. Cornelis overlijdt ongehuwd in juni 1796.

Laurens Grothe wordt op 1 oktober 1708 in Arnhem geboren. Na zijn studie vertrekt hij naar Ned. Indië om daar resident en opperhoofd van Fagal te worden¹¹⁾. Laurens trouwt in Samarang op 6 juni 1738 met Nicolaas' jongste zuster Johanna. Op 24 oktober 1739 bevalt Johanna van een doodgeboren kind. Voor haar zelf is de bevalling te zwaar en ze overlijdt. Laurens keert terug naar Nederland en treedt met Clara Elisabeth van Dam in het huwelijk. Hij is dan bewindvoerder van de West Indische Compagnie (WIC). Laurens overlijdt op 28 oktober 1787.

Vanaf 1754 zijn Nicolaas en Laurens zaakwaarnemers en administrateurs van de goederen van broer Cornelis. Soms wordt Nicolaas zelfs de voogd van zijn broer genoemd.

In deze constructie kopen Nicolaas en Laurens in de periode 1754-1780 in 60 transacties 97 obligaties ten laste van de Provincie Utrecht voor een totaal bedrag van fl. 90.247 en vele ponden. Bij elke transactie wordt dezelfde formulering gebruikt door de notarissen bij wie de transacties worden afgesloten: "...verklaarde verkogt te hebben en mitsdien te transporter en in vollen eigendom overtegeven aan de Weledelgestr.

Heeren Mr. Nicolaas van Haeften, Raad Ord. In den Ed. Hove Provinciaal van Utrecht en Laurens Grothe bewindhebber van de Westindische Comp. dezer landen als administrateurs der goederen van den Weled. Heer Mr. Cornelis van Haeften." Uit deze formulering valt moeilijk op te maken, wie van de drie nu uiteindelijk eigenaar van de obligaties is. Het is niet uit te sluiten, dat de heren een zodanige constructie hebben gekozen, dat ze elk voor een derde eigenaar zijn van de gekochte obligaties.

De heren kopen op deze manier in 1754 27 obligaties, hun topjaar; in 1770 schaffen zij zo tien obligaties aan en in 1776 verwerven ze vijf obligaties. In de overige jaren kopen ze niet zo veel stuks, soms slaan ze zelfs een jaar over. Gemiddeld kost een obligatie hen bijna fl. 1000.

Figuur 5 originele Notariële Akte

De betreffende notariële akten noemen bij iedere transactie de nominale waarden van de obligaties. De werkelijke (handels) prijs, waarvoor die verhandeld worden, komt in geen enkele akte voor. Omdat de obligaties in geen enkel geval rechtstreeks gekocht zijn van de Provincie Utrecht, maar altijd van derden waarbij vroegere eigendommen zijn weergegeven met verwijzing naar de betreffende notariële akten, is het aannemelijk, dat de aankoopprijs hoger geweest is dan de nominale waarde.

Financiering

Nicolaas en zijn broer Cornelis financieren de aankopen van de vele obligaties vrijwel zeker uit de vele legaten, die hen ten deel vallen. Voor Laurens Grothe zal hetzelfde gelden. Nicolaas en Cornelis erven van hun ouders, grootouders en overgrootouders. Nicolaas deelt mee in de nalatenschap van zijn schoonvader, bestaande uit fl. 200.000 aan obligaties ten laste van de Provincie Utrecht. Niet duidelijk is of Nicolaas voor de financiering ook het vermogen van zijn echtgenote Ida Cornelia van Buytenhem aanspreekt. In één geval staat dat vast. Het echtpaar koopt op 24 mei 1742 van Willem van Baarle acht obligaties ten laste van de Provincie Utrecht met een totale waarden van fl. 4000. Vermoedelijk leent Nicolaas ook geld om zijn handel te financieren, want hij leent in 1758 van Jan Carel Loten fl. 8000.

Wanneer we alle aankopen van obligaties bij elkaar optellen op basis van de nominale waarde, waarbij Nicolaas van Haeften betrokken is, dan komen we, exclusief de bedragen in ponden, tot een totaal bedrag van fl. 125.647.

Onmiddellijk dringt zich dan de vraag op: wat is de waarde van dat bedrag in Euro's anno 2009?

De Nederlandse Bank¹²⁾ houdt sinds 1824 de prijsindex bij van de gezinsconsumptie. Doordat de gezinsconsumptie in de jaren sinds 1824 aanzienlijk veranderd is kan de prijsindex slechts als een indicatie dienen. Voor een vergelijkbaar pakket goederen en diensten, dat in 1824 fl. 100 kostte, moest in 2007 € 1802 betaald worden. Met andere woorden de prijzen zijn tussen 1824 en 2007 met 3871% toegenomen, gemiddeld is dat 21,15% per jaar. Wanneer we ervan uitgaan, dat de inflatie in de jaren tussen de laatste aankoop van Nicolaas en 1824 uitkwam op hetzelfde gemiddelde, dan heeft Nicolaas indicatief voor € 2.735.345 aan obligaties (mede) gekocht in geld van 2007. In werkelijkheid zal het meer geweest zijn.

Financiers provincie Utrecht

Nicolaas legt zich bij zijn transacties met obligaties vrijwel uitsluitend toe op obligaties, die de Provincie Utrecht heeft uitgegeven. Door vererving en aankoop heeft Nicolaas (mede) een aanzienlijke portefeuille. Maar het is binnen de Utrechtse familie van Haeften niet alleen Nicolaas, die eigenaar is van obligaties van de Provincie, al heeft hij er wel de meeste. Ook hebben onder meer de kinderen van zijn broer Johan ook een aanzienlijk pakket obligaties ten laste van de

Provincie Utrecht. De conclusie lijkt dan ook gerechtvaardigd, dat Nicolaas en zijn familie zeer belangrijke financiers zijn geweest van de 18^e eeuwse Provincie Utrecht.

Tiel, augustus 2009.

Reacties aan: pawelling@wanadoo.nl

Bronnen en voetnoten

- 1 De Nederlandse Leeuw 1985-51
- 2 Boek Nederlandse Adel
- 3 Aqua Vitae 2009, nr. 1
- 4 http://databases.tanap.net/ead/html/Jakarta_Notarissen/index.html?N1E258
- 5 http://dap.library.uu.nl/cgi-bin/dap/dap?diss_id=18134
- 6 Iemand een opdracht geven iets voor hem te doen
- 7 Utrecht in de Patriottische tijd, Dr. A. van Hulzen, Europese Bibliotheek, Zaltbommel
- 8 De Liberale Gift betrof een speciale heffing ter bestrijding van de kosten van de oorlog tegen Frankrijk. Zij bedroeg 2% van het vermogen.
- 9 <http://dap.library.uu.nl>
- 10 Weeshuis
- 11 Archief familie van Haeften
- 12 Mail d.d. 20-03-2008 Divisie Statistiek en Informatie, afdeling Betalingsbalans en statistische publicaties van de Nederlandse Bank NV

Afzender
NGV afdeling Betuwe
Achterstraat 22
4054 MT Echteld

TNT Post
Port betaald
Port Payé
Pays-Bas